

ΤΟ 1821 ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΟΣ

Κωνσταντῖνος Χολέβας
Πολιτικός Ἐπιστῆμων

"Ἡ πατρίς μου, ἀδελφοί, εἶναι ἡ Κύπρος, καί αὕτη νῆσος τῆς Ἑλλάδος. Ἀνεκδιήγητα εἶναι τά δεινά καί αἱ τυραννίαι ὅσας ὑποφέρει ἀπό τοὺς ἐχθροὺς βαρβάρους ἢ δυστυχῆς αὕτη νῆσος. Λάβετε, λοιπόν, εὐσπλαχνίαν διὰ τοὺς ἀθλίους ἀδελφούς καί ἐνεργήσατε εἰς τοῦτο διὰ τό ὅποιον σᾶς παρακαλῶ, καθὼς καί διὰ τὴν ἐλευθερίαν της, καί θέλετε ἔχει τὴν μέν ἀνταμοιβὴν παρὰ Θεοῦ, τὸν δέ ἔπαινον ἀπ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καί δι' αἰῶνας εὐγνώμονας τοὺς δυστυχεῖς Κυπρίους. Ὁ παντοδύναμος Θεός νά σᾶς ἐνδυναμώσῃ καί νά σᾶς δίδῃ τά τρόπαια κατὰ τῶν ἀγρίων ἐχθρῶν, ὅπως διὰ τιμὴν τοῦ Γένους μας, ὁμογενεῖς, φίλτατοι, τό ὅποιον θέλει παραδώσῃ τά ἐνδοξα ὀνόματά σας εἰς τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τὴν εὐλογίαν. Εἴθε, εἴθε, γένοιτο, Θεέ βασιλεῦ" !

Αὐτὰ ἔγραφε μεταξύ ἄλλων στίς 3 Ἰουλίου 1821 ὁ Κύπριος ἀγωνιστῆς Κυπριανός Θησεύς ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δημογέροντες τῆς ἐπαναστατημένης Ὑδρας καί πρὸς τὸν Δημήτριο Ὑψηλάντη. Ὁ Κυπριανός ἦταν ἀδελφός δύο ἄλλων Κυπρίων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, τοῦ Νικολάου Θησέως καί τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Θεοφίλου Θησέως, τά δέ λόγια του καταδεικνύουν τὴν ἐλληνικότητα τῆς Κυπριακῆς ψυχῆς καί τὸν Πανελλήνιο χαρακτῆρα τῆς Ἐθνεγερσίας.

Ἡ Κύπρος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δέν μποροῦσε νά ἐξεγερθεῖ, διότι στίς κοντινές ἀκτές τῆς Συρίας, Τουρκίας καί Αἰγύπτου στρατοπέδευαν πολυάριθμα στίφη Ὀθωμανῶν στρατιωτῶν καί ἦταν ἄμεσος ὁ κίνδυνος σφαγῆς τοῦ πληθυσμοῦ σὲ περίπτωση ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός συμφώνως πρὸς τά ἱστορικά δεδομένα εἶχε ἀλληλογραφία μέ τὸν Ἀλ. Ὑψηλάντη, ὅταν προετοιμαζόταν ἡ Ἐπανάσταση, καί ὁ ἴδιος, ὅπως καί ἄλλοι κληρικοὶ καί πρὸς πρός τῆς νήσου μνηθήκαν στὴν Φιλικὴ Ἐταιρία ἀπὸ μέλη της πού ἦλθαν στὴν Κύπρο εἰδικά γι' αὐτόν τὸν σκοπὸ τὸ 1818. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Στέργιος Χατζηκώστας ἢ Χατζηστέργιος καί ὁ Δημήτριος Ὑπατρος, πού μύησαν τὸν Κυπριανό.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός ἐξήγησε στὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ Κύπρος δέν ἦταν δυνατόν νά ἐπαναστατήσῃ. Οἱ λόγοι αὐτοὶ θεωρήθηκαν σοβαροὶ καί ἔτσι ἡ μεγάλη Συνέλευση τῆς ἐταιρίας, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε τὴν 1η Ὀκτωβρίου 1821 στό Ἰσμαήλιο ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντη, ἀπεφάσισε ὅτι ἡ Κύπρος θά συμβάλῃ στὸν Ἀγῶνα μόνον μέ χρηματικὴ βοήθεια. Τὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας πού ἦλθαν στὴν Κύπρο δέν ἔμειναν στὴν

Ἀρχιεπισκοπή, ἀλλά στό κτίριο τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς, τήν ὁποία ἵδρυσε τό 1812 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός. Ἦταν ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπή, στόν χῶρο ἀκριβῶς πού βρίσκεται σήμερα τό Παγκύπριο Γυμνάσιο, καί ἐπικοινωνοῦσε μέ τήν Ἀρχιεπισκοπή μέ μιά ὑπόγεια σήραγγα.

Παρά τά καθορισθέντα ὅτι ἡ Κύπρος θά προσέφερε στόν Ἀγῶνα μόνον χρήματα, πολλοί Κύπριοι ἦλθαν κρυφά στήν Ἑλλάδα καί πότισαν μέ τό αἷμα τους τό δένδρο τῆς Ἐλευθερίας. Μερικοί ἀπ' αὐτούς ἔφυγαν μέ τόν Κανάρη, ὅταν ἐκεῖνος διαφεύγοντας ἀπό τήν Αἴγυπτο προσορμίσθηκε γιά ἀνεφοδιασμό σέ ἓνα μικρό λιμανάκι κοντά στήν Λάπηθο τῆς Βορείου Κύπρου. Τότε οἱ κάτοικοι τῆς κατεχόμενης σήμερα περιοχῆς προσέφεραν πολλά χρήματα καί τρόφιμα στόν Ψαριανό πυρπολητή. Μεταξύ τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν πού ἔδρασαν στόν ἐλλαδικό χῶρο τό 1821 περιλαμβάνονται καί οἱ προαναφερθέντες τρεῖς ἀδελφοί μέ τό οἰκογενειακό ἐπίθετο Θησεύς. Μάλιστα ὁ Ἀρχιμανδρίτης Θεόφιλος Θησεύς ἔφθασε στόν βαθμό τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν ἐπαναστατῶν.

Σέ ἓνα κατάλογο πού ἐτοίμασε ὁ ἱστοριοδίφης Θάνος Βαγενᾶς περιλαμβάνονται ἐπίσης πολλά ὀνόματα Κυπρίων ἐθελοντῶν πού πολέμησαν γιά τήν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος. Σ' αὐτούς συγκαταλέγονται ὁ Ἀβραάμ Θεοχάρης, ὁ Ἀντωνίου Μιχαήλ, ὁ Βασιλειάδης Χριστόδουλος, ὁ Γεωργίου Σπῦρος, ὁ Κυπραῖος Γεώργιος κ.ἄ. Ἐπίσης ὁ Γιάννης Πασαπόρτης πού ἔλαβε μέρος στήν ἡρωική Ἔξοδο τοῦ Μεσολογγίου, ὁ Σολομών Μάρκου πού πολέμησε στό πλευρό τοῦ Ναυάρχου Τοπάζη, ὁ Γεώργιος Κυπριώτης πού ἦταν μπουρλοτιέρης καί χάθηκε στή Ναυμαχία τοῦ Καφηρέως. Πολλοί πού ἐπέζησαν τῶν μαχῶν ἔμειναν στό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς τους στήν Ἑλλάδα, ὅπως ὁ Σταυρινός πού ἔφθασε στόν βαθμό τοῦ ταγματάρχου Χωροφυλακῆς. Ἐξ ἄλλου ὁ στρατηγός Μακρυγιάννης στά Ἀπομνημονεύματά του ἀναφέρει τό ὄνομα ἑνός γενναίου Κυπρίου, τοῦ Μιχαήλ Κυπραίου, πού ἦταν κολυμβητής ταχυδρόμος, καί ἔπεσε στήν μάχη τῶν Μύλων, κοντά στό Ναύπλιο, τό 1825.

Οἱ ἐπαναστατικές προκηρύξεις πού μοίρασε στήν Λάρνακα ὁ Ἀρχιμανδρίτης Θεόφιλος Θησεύς τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1821 ἔπесαν δυστυχῶς στά χέρια τῶν Τούρκων καί ὁ ξακουστός γιά τήν ἀγριότητα διοικητής τοῦ νησιοῦ Κιουτσούκ Μεχμέτ ἀπεφάσισε νά καταπνίξει βιαίως κάθε προσπάθεια ἐξεγέρσεως. Μέ δόλιο τρόπο κάλεσε στήν Λευκωσία, δῆθεν γιά κάποιες ἀνακοινώσεις, τούς Ἐπισκόπους, τούς ἡγουμένους καί τούς προκρίτους τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκεῖ τούς ἀνεκοίνωσε ὅτι καταδικάζονται ὅλοι σέ θάνατο καί οἱ περιουσίες τους δημεύονται. Ἐκ τῶν 486 συλληφθέντων γλύτωσαν τόν θάνατο μόνο 40, οἱ ὁποῖοι δέχθηκαν νά ἀλλαξοπιστήσουν. Ἐπίσης ὁ Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος Σπυρίδων διέφυγε τήν

σύλληψη μαζί με λίγους ακόμη προκρίτους, οί οποίοι κατέφυγαν σέ προξενεία ξένων δυνάμεων στήν Λάρνακα. Ἡ μεγάλη σφαγή ἄρχισε τήν 9η Ἰουλίου στήν κεντρική πλατεῖα τῆς παλαιᾶς Λευκωσίας καί ὁλοκληρώθηκε μετά ἀπό πέντε ἡμέρες. Ἡ μαρτυρική Μεγαλόνησος Κύπρος πλήρωσε βαρύ φόρο αἵματος στόν κοινό ἀγῶνα τοῦ Γένους γιά τήν Ἐλευθερία, ὅπως συγκινητικά ἀφηγεῖται ὁ Κύπριος ποιητής Βασίλης Μιχαηλίδης στό περίφημο ποίημά του "ἡ 9η Ἰουλίου 1821 ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου". Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός τίμησε τό ράσο του ὡς πραγματικός Ἐθνάρχης. Ἀρνήθηκε τίς προτάσεις φίλων Τούρκων νά τόν φυγαδεύσουν καί μίλησε μέ παρρησία στόν αἰμοβόρο Κιουτσούκ Μεχμέτ.

.....
 "Ἡ Ρωμηοσύνη ἔν φυλή συνότζιαρη (συνομήλικη) τοῦ κόσμου
 κανέναν δέν εὔρεθηκε γιά νά τήν ἱξιλείψη (ἐξαφανίσει)
 κανέναν γιατί σιέπει την (τήν προστατεύει) πού τᾶψη ὁ Θεός μου
 ἡ Ρωμηοσύνη ἐν νά χαθῇ ὄντας ὁ κόσμος λείψη!"

Ὁ Κυπριανός καί ὁ διάκόνος του Μελέτιος κρεμάσθηκαν στήν πλατεῖα τοῦ Σεραγιοῦ. Οἱ Μητροπολίτες Πάφου Χρῦσανθος, Κιτίου Μελέτιος καί Κυρηνείας Λαυρέντιος ἀποκεφαλίσθηκαν. Στήν συνέχεια ἐθανατώθηκαν οἱ ὑπόλοιποι κληρικοί καί λαϊκοί πρόκριτοι. Τά λείψανα τῶν φονευθέντων κληρικῶν βρίσκονται σήμερα θαμμένα σέ εἰδικό μνημεῖο μπροστά στό Ναό τῆς Φανερωμένης στήν Λευκωσία.

Θά ἦταν παράλειψη ἂν δέν ἀναφερόμασταν καί στήν ἀγωνιστική μορφή τοῦ Κυπρίου Φιλικοῦ Χαραλάμπους Μάλη, ὁ ὁποῖος διετέλεσε γραμματεὺς τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἀνθεμίου καί ἀργότερα δάσκαλος στήν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Μάλης κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες γιά νά πείσει τήν Κυβέρνηση τῶν ἐπαναστατημένων Ἑλλήνων νά ἀναλάβει ἐκστρατεία γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Κύπρου. Μάλιστα τόν Μάρτιο τοῦ 1822 διορίσθηκε Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Θρησκείας τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς. Τό 1825 πρότεινε στόν Ἀλ. Μαυροκορδάτο νά ὀργανωθεῖ ἐξέγερση τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων καί τῶν Ἀράβων κατοίκων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, στοὺς ὁποίους διέκρινε ἔντονα ἀντιτουρκικά αἰσθήματα. Τό ἐπιχείρημά του ἦταν ὅτι ἔτσι οἱ ἐπαναστατημένοι Ἕλληνες θά προκαλοῦσαν σοβαρό ἀντιπερισπασμό στίς δυνάμεις τοῦ Τούρκου Σουλτάνου. Ὁ Μαυροκορδάτος ἔστειλε τόν Μάλη μαζί μέ δύο ὀπλαρχηγούς γιά νά συζητήσουν τό θέμα μέ τοὺς Ὀρθοδόξους ἐκκλησιαστικούς ἡγέτες τοῦ Λιβάνου καί τῆς Συρίας. Τά πορίσματα τῆς ἐπιτόπιας ἔρευνας δέν ἦσαν καθόλου ἐνθαρρυντικά καί τελικά τό σχέδιο ναυάγησε.

Τελειώνοντας θά ήταν ιστορική άδικία άν δέν τονίζαμε καί τήν θυσία πολλών άλλων Κυπρίων μαχητών κατά τόν άγώνα τοῦ 1821 -1828, τών όποίων τά όνόματα δέν εἶναι γνωστά. Μόνο στήν άτυχη μάχη τών Άθηνών τό 1827 έκατόν τριάντα παιδιά τῆς Κύπρου έδωσαν τήν ζωή τους γιά τόν κοινό Άγώνα καί γιά τήν Έλευθερία τοῦ Έλληνισμοῦ. Τό ίδιο έπραξαν οί Έλληνες Κύπριοι καί στούς Βαλκανικούς Πολέμους τό 1912 -13, καί στόν Αύτονομιακό Άγώνα τῆς Βορείου Ήπείρου τό 1914 καί στήν έπική έξόρμηση τοῦ 1940. Τό αίμα όλων αὐτών χύθηκε υπέρ Όρθοδοξίας καί Έλληνισμοῦ. Άλλά ή θυσία τους θά δικαιωθεῖ ούσιαστικά μόνον όταν ό Έλληνισμός τῆς Κύπρου κατορθώσει νά ζήσει πραγματικά έλεύθερος, άπηλλαγμένος άπό στρατιωτικές κατοχές καί άπό έπαχθεῖς πολιτικές καί πνευματικές έξαρτήσεις.

.....

www.antibaro.com